

tak a maga emelkedői és esései. A kiváló kezdés után mintha nyúlni kezdene a cselekmény szála, hogy aztán, mondjuk így, a harmadik harmadban nagyon biztos kezűvé vájon... A film a vagyonvizsgáló bizottság munkáját kíséri végig, és elemzi. Ugyanúgy, mint Fadil Hadžić *Újságírója*, Vicsek alkotása is egy harcos, becsületes film." A film értékeiről Ládi István így írt: „... a film a jogtalan gazdagodás leleplezésére indított társadalmi akció keretében vizsgálja a cél és az eszköz kérdéseiből eredő, az emberi magatartásra kiható dilemmákat s ennek következményeit. Vicsek ezt a problémát nem egyszerűsíti le, sőt a kérdések egész sorát veti fel, annak a szándéka nélkül, hogy valamelyiket is lezárná. Ezáltal polémiára ösztönöz. Dokumentális felfogásban megrendezett filmjében sikerült elkerülnie a publicisztikai megoldások buktatóit, még azokban a jelenetekben is, amelyek szükségszerűen ilyen jellegűek. Vicsek rendezésének az érdeme, hogy nem billentek meg az arányok, s a történet enyhén deklaratívnak ható indítása után fokozatosan a legsúlyosabb emberi drámába torkollik, anélkül, hogy törés következne be a mondánivaló különböző síkjainak ok és okozatai összefüggéseiben... A megkülönböztetett figyelmet nemcsak azért érdemli meg, mert filmművészetünkben alig akad időszerű, elkötelezett társadalmi mondanivalójú és kritikai hangvételű alkotás, hanem azért is, mert Vicsek eredményesen váltotta valóra rendezői elképzeléseit, amelynek kiindulópontja a dokumentalizmus.”

Mivel a *Trófea* vetítése csak az ősz folyamán kezdődik meg, további értékelése is nyilván csak ezután várható. Tény viszont, hogy Vicsek Károly ezzel a filmjével, most már minden bizonnyal, a legrangosabb ha-

zai alkotók közé került. Már öt évvel ezelőtt a *Parlag* című (egyébként ugyancsak Deák forgatókönyve alapján készült és a *Trófeáig* egyetlen) játékfilmért az akkori országos fesztiválon Bronzarénát, azaz harmadik díjat kapott. Ezt megelőzően a *Kubikosok* című dokumentumfilmjéért a belgrádi kisfilmek szemlélén elismerésben részesült, Amszterdamban pedig elnyerte az európai szintű dokumentumfilmfesztivál nagydíját. Vicsek Károly az utóbbi időben tévéfilmeket is készített. Itt is sikere van. Gobby Fehér Gyula *A fekete glóbusz* című tévéfilmjéért két évvel ezelőtt a por-torozi fesztiválon elnyerte a legjobb rendezésért járó díjat.

DUBROVNIKI JEGYZETEK. A régi írástudók feljegyezték: Dubrovnikban már 1440-ben volt szabadtéri színház. Deszkával borított kőpadokon folyt a játék, a mulattatás. Volt tehát, van is mire alapozniuk a kései utódoknak.

Az újkori krónikás harminc esztendőről tud számot adni: az idén harmincadik életévébe lépett a Dubrovnikai Nyári Játékok. 1950-ben nyitotta meg kapuit Marin Držić Dundo Maroje című művével, hogy aztán 1979. július 13-án a zágrábi filharmonikusok fellépésével már a 2500. előadást jegyezhesse eseménynaptárába. Hány tengermélységű dráma, hány feledhetetlen koncert, hány emlékezetes rendezvény a harminc év alatt! S hány százezer szépségre szomjazó néző az ősi város falai között!

Természetesen a jubileumi év sem szűkölködött kiemelkedő művészi élményt nyújtó rendezvényekben. Az emlékezetes színházi előadások sorát hibái, a rendező melléfogásai ellenére is mindjárt egy bemutató, a belgrádi Jugoszláv Drámai Színház Lear királya nyitotta Ljuba Tadićtyal a címszerepben, hogy aztán folytatódjék a

Fesztivál Társulatának Krleža-drámájával, az Aretoussal és Marijan Matković Héraklészével, a zágrábiak Sterija-díjas előadásával, Dušan Jovanović Szkopje felszabadulásával, a zágrábi Horvát Népszínház és a Fesztivál Társulatának Hamlet-előadásával, az athéni Görög Nemzeti Színház Leláncolt Prométheuszával, s egy igen nagy érdeklődéssel várt bemutatóval, I. Vojnović Dubrovnik-i trilógiájával.

Kiemelkedő színészi teljesítményben sem volt hiány: Ljuba Tadić a Lear királyban, Miše Martinović, Milka Podrug-Kokotović, Rade Marković, Relja Bašić, Tonko Lonza az Aretousban, Rade Šerbedžija a Szkopje felszabadulásában, Radko Polić és Krunoslav Šarić a II. Richardban, Boris Buzančić és Vanja Drach a Héraklészban nyújtott emlékezetes alakítást.

Természetesen nemcsak a színházi előadások adták meg az idei Dubrovnik-i Nyári Játékok alaphangját, a másfél hónapba befért több tucatnyi hangverseny, mégpedig világhírű művészek közreműködésével (a londoni és a leningrádi filharmonikusok, Henryk Szeryng, Ránki Dezső, Miroslav Čangalović, Dušan Trbojević, Jovan Kolundžija, a prágai madrigálkórus stb.), fölvonult jó néhány népitánc-együttes (a zágrábi Lado, a dubrovnik-i Lindo, a szkopjei Tanec, a belgrádi Kolo), közönség elé lépett két-három ballet-társulat. Nem volt olyan nap a játékok ideje alatt, hogy legalább három rendezvény között ne válogathatott volna a kultúra iránt is érdeklődő nyaralóközönség. Belépőjegy mégiscsak a legszerencsésebbeknek jutott, mert a nézőtér majd minden színhelyen szűkre méretezett, nem képes befogadni a turistaáradatot. Több százan, nemegyszer több ezren rekedtek a falakon, a kapukon kívül.

A krónikásban, akinek a Játékok

első „félidejének” követése jutott osztályrészül, két előadás élménye maradt meg legtartósabban: a Krleža-drámáé és Matković Héraklészéé — mindkettő a Fesztivál Társulatának előadásában.

Az Aretaeus a zsarnokság és az erőszak korokon át való újratermelésének, a gondolkodó és alkotó ember szüntelen áldozatul esésének drámája. Antik címe és témája ellenére is minden porcikájában modern, XX. századi dráma. Aretaeusról szól Krleža műve, a harmadik században élt kísérletező kedvű, gondolkodó orvosról, akinek kéziratait és könyveit az idegen zsarnok tüzre veti, s akinek szabadsága is, élete is veszélybe kerül. A földöntúli szépségű égi madarat követve sikerült eltűnnie korából, hogy a XX. században jelenjen meg újra, az úrnak 1938. esztendejében. Csakhamar rá kell döbbsennie, hogy e helyzet változatlan: a gondolkodó emberek kéziratait, könyveit itt is máglyára vetik, alkotójukat megölik vagy börtönbe csukják. Mussolini Rómája semmiben sem különbözik saját korának barbár és zsarnok Rómájától.

Georgij Paro rendező két szereposztásban játszatja az Aretaeust, méghozzá majdnem egyidőben: az első előadás színészei, nézői alig melegszenek bele a játékba, máris kezdődik a második, mintegy színről színre maga előtt hajszolva az első variáció résztvevőit. Alaposan megsétáltatja a közönséget: az öt szín ideje alatt a Bokar-erődnek szinte minden zugát bebolyongtatja, ezzel is jelezve: a történelem is hasonlóképpen járhatja meg a mit sem sejtő, naiv emberiséget.

A másik előadást, a Rektorpalota előcsarnokában színre kerülő Héraklész is Georgij Paro, a Fesztivál művészeti igazgatója rendezte. Matković 1957-ben írta ezt a drámáját,

mégpedig egy másik világháborúban elveszett vázlat alapján. A történet az idős Héraklész udvarában játszódik, akinek ifjúkori erejére, hősteteire már csak ez a hatalmas szobor emlékeztet, amelyet hűséges alattvalói emeltek neki, (s amelynek emberetlen méretei itt a színen szinten minden eltakarnak a néző szeme elől). A megöregedett, egyedül maradt Héraklész rádöbben erőtlenségére — az ember erőtlenségére, tehetetlenségére, paránságára a sorssal, az idővel szemben —, s tudja már: hiába minden erőfeszítés, hiába az égig érő, duzzadt izomzatú, fatörzs-lábikrájú Héraklész-szobor.

D. K.

TANULJUK KÖRNYEZETÜNK NYELVÉT. Az Újvidéki Televízió múlt ősszel indított, Tanuljunk magyarul című multimediális rendszerű nyelvtanfolyama, az értékelések szerint, meghozta a várt eredményt. A szakemberek véleménye szerint a tévénézéssel, újságolvasással, rádióhallgatással párhuzamosan a munkásgyetemek fonetikai laboratóriumaiiban folyó nyelvtanulás aránylag gyors idő alatt teszi lehetővé egy-egy nyelv alapszókinccsének elsajátítását. Eppen ezért a tévében már annak lehetőségét latolgatják, hogy folytassák a munkát. Most a szlovák, román, ruszin és a szerbhorvát nyelvű tanfolyamok megindításának lehetőségeit mérik föl. Vajdaság nemzetiségeinek nyelvtanulása valószínűleg 1981 őszén folytatódik a szlovák tanfolyammal, 1985-ig pedig be is fejeznék a Vajdaság területén élő nemzetek és nemzetiségek nyelvtanfolyamainak sugárzását. Ezzel a vállalkozással minden érdeklődőnek lehetősége nyílik egy-egy nyelv elsajátítására. A tanfolyamokat bizonyos idő után megismételnék.

A TANYASZÍNHÁZ ÚJABB VÁLLALKOZÁSA. Az újvidéki Művészeti Akadémia színművészeti szakának hallgatói valamint a Budapesten tanuló vajdasági színésznövendékek az idén is létrehozták Tanyaszínház néven ismert alkalmi társulatukat, hogy majd egy hónapon keresztül járják Észak-Bácska színházi előadást sosem látó, legeldugottabb falvait és tanyacsoportjait. Tavaly a társulat még csak apróbb jelenetekből állította össze műsorát, az idén viszont komolyabb feladat elé állították önmagukat is. Egy iskoladráma, az András kovács királysága mellett bemutatták Illyés Gyula Tüvé-tevők című groteszk játékát. A Hernyák György rendezőnövendék vezette társulat ismét figyelemreméltó teljesímenyt nyújtott. Játékuk szabad és gátlásmentes, a rendezés pedig a piacterek és futballpályák adta „lehetőségekre” épít. Ezúttal is néhány kiváló színészi alakítást láttunk, elsősorban Földi Lászlót és Czifra Erikát.

A Tanyaszínház volt ismét egyetlen színházi eseménye a vajdasági nyári színházi életnek.

LUKÁCS GYÖRGY EMLÉKEZÉSEINEK ELSŐ KOZLÉSE. A belgrádi *Književnost* című folyóirat nyári kettős számában elsőként közölte Lukács Györgynek (1885—1971) a végső összegezés szándékával készült munkáját, a *Megélt gondolatot*. A háromívnyi szöveg akkor született, amikor orvosai közölték vele, hogy gyógyíthatatlan beteg. Lukács célja tehát az volt, hogy számot adjon életútjáról, gondolatainak alakulásáról s beszámoljon a számára legfontosabb eseményekről. Az önéletrajzserű jegyzeteket Sava Babić fordította szerbhorvátára. A szöveget kivonatolatosan a *Magyar Szó* július 14-i és 15-i számában közölte.